

Η επιχείρηση, με σύγχρονη νομικο-οικονομική έννοια, είναι οργανωμένη μονάδα που ασκεί συστηματικά οικονομική δραστηριότητα με σκοπό την παραγωγή αξίας (κέρδους ή/και άλλης ωφέλειας).

Ως οικονομικός οργανισμός

- Στην οικονομική θεωρία, επιχείρηση είναι ένας αυτόνομος οργανισμός που δαπανά πόρους (κεφάλαιο, εργασία, γνώση) για να παράγει αγαθά ή υπηρεσίες και αποζημιώνεται από την πώλησή τους στην αγορά.
- Χαρακτηριστικά στοιχεία: αυτονομία λήψης αποφάσεων, συνδυασμός συντελεστών παραγωγής, ανάληψη κινδύνου, προσανατολισμός σε συνεχή δραστηριότητα και όχι σε μεμονωμένη πράξη.

Ως νομική έννοια / φορέας δραστηριότητας

- Σε πλήθος κειμένων (εθνικών και ενωσιακών), «επιχείρηση» νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή (ατομική, προσωπική εταιρεία, κεφαλαιουχική, ένωση προσώπων κ.λπ.).
- Στο δίκαιο ανταγωνισμού και στο δίκαιο των συνδεδεμένων επιχειρήσεων, ο όρος καλύπτει κάθε φορέα που εκμεταλλεύεται οργανωμένα οικονομική δραστηριότητα στην αγορά, ανεξάρτητα από μέγεθος και οργανωτική δομή.

Ως παραγωγική μονάδα

- Πολλά εισαγωγικά εγχειρίδια την ορίζουν ως μονάδα που: συνδυάζει συντελεστές παραγωγής, παράγει προϊόντα/υπηρεσίες, τα διαθέτει στην αγορά και συμβάλλει στη δημιουργία πλούτου.
- Σε αυτό το επίπεδο, η «επιχείρηση» μπορεί να είναι διακριτή από το νομικό πρόσωπο (εταιρεία): π.χ. μία εταιρεία μπορεί να διαθέτει περισσότερες επιχειρηματικές μονάδες/δραστηριότητες.

Στο ελληνικό αστικό δίκαιο δεν υπάρχει ένας τυπικός, θεσμικός ορισμός της «επιχείρησης» στον ΑΚ, αλλά η έννοια έχει διαμορφωθεί από θεωρία και νομολογία ως ιδιότυπο αντικείμενο δικαίου.

1. Δεν υπάρχει ρητός ορισμός στον ΑΚ

Ο Αστικός Κώδικας χρησιμοποιεί τον όρο «επιχείρηση» σε διάφορες διατάξεις (π.χ. για ευθύνη, για πώληση επιχείρησης, για μίσθωση, για εργατικό δίκαιο σε σύνδεση κ.λπ.), αλλά δεν δίνει έναν γενικό ορισμό.

Η έννοια είναι «εισαγόμενη» και θεωρείται τυπικό παράδειγμα «μετανομικού» όρου: περιεχόμενο που προκύπτει από την οικονομική πραγματικότητα και εξειδικεύεται νομικά εκ των υστέρων.

2. Η επιχείρηση ως οικονομική ενότητα

Η κρατούσα προσέγγιση στην αστική θεωρία: επιχείρηση = οργανωμένη οικονομική ενότητα, όπου συνδυάζονται ενσώματα και ασώματα στοιχεία για τη συστηματική άσκηση οικονομικής δραστηριότητας.

Στοιχεία που συνθέτουν την επιχείρηση:

- πράγματα (εξοπλισμός, κτίρια, εμπορεύματα),
- δικαιώματα (σήματα, άδειες, μισθώσεις, απαιτήσεις),
- οργανωτικές σχέσεις (συμβάσεις εργασίας, σχέσεις με πελάτες και προμηθευτές),
- «επιχειρηματική ιδέα» και πελατεία, ως άυλο στοιχείο.

Η επιχείρηση, έτσι, αντιμετωπίζεται περισσότερο ως «λειτουργικό σύνολο» παρά ως απλό άθροισμα περιουσιακών στοιχείων.

3. Η επιχείρηση ως αντικείμενο – όχι ως υποκείμενο

Βασικό σημείο στο αστικό δίκαιο: η επιχείρηση δεν είναι υποκείμενο δικαίου (δεν έχει δική της νομική προσωπικότητα): υποκείμενο παραμένει ο φορέας της (φυσικό ή νομικό πρόσωπο, π.χ. έμπορος ή εταιρεία).

Η επιχείρηση αντιμετωπίζεται ως ιδιαίτερο αντικείμενο δικαιωμάτων, κυρίως:

- ως αντικείμενο μεταβίβασης (πώληση επιχείρησης),
- ως αντικείμενο ενεχύρου/ασφάλειας,
- ως «περιουσιακό σύνολο» που διακρίνεται από την απλή ομάδα πραγμάτων ή από την αφηρημένη «περιουσία».

Λόγω της αρχής της ειδικότητας στο εμπράγματο δίκαιο, ο κανόνας είναι ότι δεν μεταβιβάζεται η επιχείρηση ως «ενιαίο εμπράγματο αντικείμενο», αλλά μέσω συνδυασμού επιμέρους μεταβιβάσεων (πράγματα, απαιτήσεις, δικαιώματα κ.λπ.), παρότι στη συναλλακτική πρακτική μιλάμε για «πώληση επιχείρησης» ως συνολικής μονάδας.

4. Σημασία στο αστικό δίκαιο

Η έννοια της επιχείρησης έχει ιδιαίτερη βαρύτητα:

- στο δίκαιο των συναλλαγών (πώληση/μίσθωση επιχείρησης, ευθύνη αγοραστή/πωλητή, μεταβίβαση συμβάσεων),
- στο δίκαιο αποζημίωσης (υπολογισμός ζημίας/διαφυγόντων κερδών επιχείρησης),
- στο κληρονομικό δίκαιο (μεταβίβαση επιχείρησης στους κληρονόμους),
- στη διάκριση μεταξύ περιουσίας και επιχείρησης ως ειδικής μορφής οργανωμένου συνόλου.

Η «επιχείρηση» λοιπόν, στο αστικό δίκαιο, δεν είναι νομικό πρόσωπο ούτε απλό πράγμα, αλλά ένα ιδιαίτερο σύνολο περιουσιακών και οργανωτικών στοιχείων που αντιμετωπίζεται ως ενότητα στις συναλλαγές, με περιεχόμενο που γεφυρώνει οικονομική και νομική οπτική.

5. Η επιχείρηση στο πτωχευτικό δίκαιο

Στο ισχύον πτωχευτικό δίκαιο η επιχείρηση μπορεί να μεταβιβαστεί οργανωμένα, ως σύνολο ή κατά λειτουργικά σύνολα, μέσα από ειδικές ρυθμίσεις του ν. 4738/2020.

Βασική ιδέα

- Σκοπός της πώλησης επιχείρησης στην πτώχευση είναι να αξιοποιηθεί η επιχείρηση ως «ζωντανό» λειτουργικό σύνολο για να επιτευχθεί υψηλότερο τίμημα και καλύτερη ικανοποίηση των πιστωτών σε σχέση με τη μεμονωμένη εκποίηση επιμέρους στοιχείων.
- Η μεταβίβαση γίνεται υπό την εποπτεία του πτωχευτικού δικαστηρίου και τη διαχείριση του συνδίκου, με διαδικασίες διαφάνειας και πλειοδοσίας.

Τρόποι μεταβίβασης

- Ο νόμος προβλέπει ειδικά την εκποίηση:
- του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης, ή
- επιμέρους λειτουργικών συνόλων της (κλάδοι, μονάδες).
- Η μεταβίβαση μπορεί, σε επίπεδο τεχνικής, να πάρει τη μορφή:
- asset deal: πώληση επιμέρους στοιχείων που συγκροτούν το λειτουργικό σύνολο,
- share deal: στην εξυγίανση κυρίως, πώληση των συμμετοχών/μετοχών της εταιρείας ώστε να αλλάξει ο έλεγχος, με την επιχείρηση να παραμένει στον ίδιο φορέα.

Διαδικασία στην πτώχευση

- Η αίτηση πτώχευσης μπορεί ήδη να περιέχει αίτημα για εκποίηση του συνόλου ή μέρους της επιχείρησης.
- Το πτωχευτικό δικαστήριο, με την απόφαση κήρυξης σε πτώχευση ή μεταγενέστερα, μπορεί να διατάξει την εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου ή κατά κλάδους, αντί για απλή κατ' ιδίαν εκποίηση στοιχείων.
- Ο σύνδικος οργανώνει τη διαδικασία (προκήρυξη, συγκέντρωση προσφορών, πλειστηριασμό/διαπραγμάτευση) και η συνέλευση των πιστωτών εγκρίνει την επιλεγόμενη λύση, ενώ το δικαστήριο έχει τελικά λόγο έγκρισης/τροποποίησης (ιδίως ως προς το τίμημα).

Έκταση της μεταβίβασης και ευθύνες

- Κατά κανόνα, μεταβιβάζεται το ενεργητικό (συνολικό ή λειτουργικό) στον αποκτώντα, ενώ το παθητικό (χρέη) παραμένει στην πτωχή οφειλέτρια, εκτός αν ο νόμος ή η απόφαση προβλέπουν ειδικά ανάληψη συγκεκριμένων υποχρεώσεων.
- Οι πράξεις μεταβίβασης στο πλαίσιο εξυγίανσης/πτώχευσης προστατεύονται από την πτωχευτική ανάκληση και συνοδεύονται συχνά από φορολογικές ελαφρύνσεις ή απαλλαγές (πλην ΦΠΑ) για να ενθαρρυνθεί η απόκτηση και η συνέχιση της επιχείρησης.

Όρος	Τι είναι;	Ρόλος στο δίκαιο	Παράδειγμα
Πρόσωπο	Υποκείμενο δικαίου	Φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων	«Ο Α έχει απαίτηση κατά του Β»
Νομικό πρόσωπο	Υποκείμενο δικαίου (Δημιούργημα του νόμου)	Αυτοτελής φορέας περιουσίας/ευθύνης	«Η ΑΕ Χ έχει δική της περιουσία»

Όρος	Τι είναι;	Ρόλος στο δίκαιο	Παράδειγμα
Εταιρεία	Νομική μορφή οργάνωσης προσώπων	Πλαίσιο οργάνωσης κοινής δραστηριότητας	«Οι εταίροι συγκροτούν ΟΕ/ΚΕ/ΑΕ»
Επιχείρηση	Οικονομική–λειτουργική ενότητα	Αντικείμενο δικαίου (οργανωμένο σύνολο)	«Πώληση της επιχείρησης του Α σε Β»
Περιουσία	Σύνολο δικαιωμάτων/υποχρεώσεων	Αντικείμενο προστασίας/μεταβίβασης	«Ολόκληρη η περιουσία του οφειλέτη»